

2014-05-15

Kommer lukta? Inte lukta? Lukta lite? Rena havs planerade biogasanläggning i Kungshamn upprör boendekänslor – många år till beslut och bygge, säger oppositionsrådet Britt Wall

Smögen, 2014-05-15c; 05-16: Laddat i jubileumsföretaget Abba/Orkla Foods konferenssal (Kalles kaviar fyller 60 år). Med idel leende miner. Och med smockan på lut bak vacker mask – för nu formerar sig protester och protestgrupp i bygden mot den planerade biogasanläggningen, som nystartade fyrmannaaktiebolaget Rena hav driver. En del drar sig till minnes hur striden stod het på 1960-70-talen om storkommunen Sotenäs, om Kungshamns fiskauktion (flyttad till konkurrenten Smögen) kontra Omholmens luktande 80-talsreningverk (som smögrarna fick ta hand om som betalning).

Att 2014 är valår där M står mot S, Mats Abrahamsson mot Britt Wall, förmildrar eller förenklar inte saken. Att flera M-företrädare i biogasfrågan hamnar på olika kurs och inställningar gör saken inte heller lättare. Hur övriga partier ställer sig är okänt - för just nu är man i inledningsfasen och tiden för beslut ligger längre fram. För dagen har nog få format en fast ståndpunkt.

Men hursomhelst, det tänkta informationsmötet för fjorton grannfamiljer blev till ett möte med närmare nittio deltagare och dessutom lokala tidningsmedier närvarande. Korsade armar och hårda ögon och noga antecknande på lappar och via elektroniska röstupptagare kontrasterade mot de goda sillsmörgåsar Rena hav bjöd på, följda av allas trivsamma ord till alla om att inte ta något personligt.

De äger bolaget

Så, stämningen var tät i Abba/Orklas stora konferenssal när företaget Rena hav samlat till granninformation för de fjorton fastighetsägarna som bor inom 500-metersradien från industriområdet Hagaberg.

Men grannprotestgruppen med Stefan Johansson i spetsen ville något annat. Gruppen hade hjälpt till med inbjudningarna – varpå det knappa nittitalet personerna blev noga registrerade av arrangörernas Malin Oresten (lärare, företagare och gift med Rena havs-grundaren Joel Oresten, som var upptagen på annat håll) och Inger Olmsmyr Persson, (lärare till vardags och delägare i konsortiet).

Utöver Joel och Inger utgör Bengt Gunnarsson (med förflutet på Abba och Strannes/Lerøy) och Claes Lundberg (reningsföretaget Rambos numera rätt mediabekante före vd) Rena havs ägare.

Alla var där – fler än beräknat

Salen fylldes efterhand – Sotenäspolitiker Peter Hemlin (M) med erfarenhet av kommunalrådsjobb i Trollhättan var med; M-politikern på Väjern Lasse Andersson; diakonen och Linus&Lina ordföranden Laila Lind med sambo var där; Ralf Johansson från Smögenbryggesfären med sönerna Stefan Johansson och Mikael Gripsvik (M); miljö- och byggchefen Bosse Hallgren; Sotenäs kommuns it-chef Hans Gunnarsson; nyinflyttade företagaren (M) Anders Rosén på Gammelgårdens vandrarhem i Hunnebostrand och bosatt på Väjern; Mariette Malm på Lerøy; avgående riksdagsledamoten Tina Ehn (MP) med make Yngve Johansson (MP-ordförande) var där, bägge egendomligt nog inte tillkännagivande medverkan när närvarande Sotenäspolitiker efterlystes av grannen Agneta Kjellén.

Men Tina Ehn klargjorde innan mötet till närvarande medier, att hon ville lyssna och ta till sig och ännu inte hade någon uppfattning.

Radio Sotenäs chef Morgan Nilsson fanns med jämte inspelningsutrustning – denna gång för egen räkning eftersom han är granne.

Oppositionsrådet Britt Wall (S), andre viceordförande i byggnämnden, deltog som den högsta politikern – (kommunalrådet Mats Abrahamsson (M och tjänstledig från Orkla sen många år) efterlystes, han hade behövs för att svara på en del frågor, som exempelvis alternativa placeringar av anläggningen inom området).

Tar tid

Byggnämndens ordförande Ulla Ljungliden (M) inledde föredragningen kring hur hanteringen av ärendet nu formellt fortgår, betonande, att hon inte ger sig in i debatten nu eftersom detta inte var ett kommunalt möte.

Ännu är det inget ärende på sitt sätt, kommunalt alltså. Mark- och miljödomstolen i Vänersborg ska nu säga sitt. Sedan, om det blir ett ja, vidtar den kommunala processen med ansökningar och detaljplaner, samråd, med mera. Överklagningar som säkert kommer förlänger processen ytterligare.

Processen från nu och till ett klart byggbeslut tar många år med samråd, beslut, överklagningar, och så vidare.

Egentligen finns som mest en inlämnad idé om att bygga en biogasanläggning av Rena hav, intresse från Sotenäs kommun, livsmedelsföretagen Orkla och Lerøy, längre fram om allt går bra förmodligen fler, som Domstein. Ett visst antal pengar har förstås gått åt till att ta fram underlagsrapporter.

Biogasanläggningen är tänkt byggas på platsen mellan Orkla och Lerøy, där dåvarande ledande företagsföreträdare mellan skål och vägg lär ångra, att man inte lät Abba (nu Orkla) köpa in grannfastigheterna redan på 70-talet. För det finns fjorton hus inom femhundrametersradien som anses beröras – fast ligger vinden på berörs fler än så.

Vad alla var överens om i salen är, att ren luft och ren fin miljö vill alla ha – och som alla närvarande bor och arbetar och är släkt med varandra har alla samma grundintresse.
Det klargjordes flera gånger och kan räknas till de positiva sakerna.

Platschefen Glenn Lorentzon på Lerøy med mångårigt förflutet på Abba/Orkla klargjorde, att han tillbringar större delen av sitt liv på jobbet och han vill själv ha frisk luft på företagets balkong, både för sig och när han har gästande kunder där.

Det avfall som Orkla idag får renas i egen anläggning (och därifrån kommer då och då luktstötter – det luktar skit från er ofta, sade några protesterande, men detta var inte något som gått fram till närmast ansvarige Rolf Mattsson, silat som det nog blivit via den eller de som tagit telefonsamtalen) och det renade vattnet leds i en ledning som mynnar ute vid Hållö.

Lerøy är däremot anslutet till Omholmen och belastar verket rejält. Resten står ortsborna och mindre företag för. Men trots modernisering går Omholmen på knäna under sommarhalvåret med alla turister och delårsboende. Då ska verket plötsligt kunna ta emot mångdubbelt med avfall och som de flesta nog vet, handlar detta om långsamma organiska och kemiska processer – som luktar, och lukten måste tas om hand. Verket har moderniserats, men klarar sommartid ändå inte fullt ut sina uppgifter.

Glenn Lorentzon framhöll, att med Rena havs biogasidéer avlastas Omholmen så att Sotenäs utan problem kan ta emot sina turister i ännu större skaror.

Lösning kanske

När nu Orkla tar hem produktion från Finland ökar reningsbehoven och ska man på sikt konkurrera behövs något nytt i reningsväg.

Vad göra? Kommunala Omholmen klarar inte saken.

Men nu kom Joel Orestens, Bengt Gunnarssons, Inger Olsmyr Perssons och Claes Lundbergs Rena hav med sin idé: bygg en modern biogasanläggning på plats. En spjutspetsanläggning i samverkan med forskare och med specialister, bland annat i Zürich. Ta hand om allt i slutet system för minimalaste luktutsläpp – här finns inga transportbehov som kostar. Producera el och använd inom området, producera varmt vatten som bägge företagen behöver, producera kyla, som också behövs.

Hälsobadhuset Tumlaren på Väjern finns med i planerna – de skulle kunna få hetvatten direkt från närbelägna biogasanläggningen. Kravodlat gödsel kan bli en slutprodukt av rötslammet sist och slutligen. Det blir ett lokalt kretslopp och ger Sotenäs en särskild miljöprofil i Sverige.
-Vi får en energibalans, sade Bengt Gunnarsson, när vi kan göra kyla, el och varmvatten inom området.

Minst ett fyrtiotal personer ska också kunna få nya forsknings- och utvecklingsjobb eftersom anläggningen samtidigt ses som en pilot för hantering på andra ställen.

En laxodling finns också med i idéerna som omfattar flera saker inom marin bioteknikproduktion.

Går allt bra finns möjligheter att ta in annat avfall i processen också – från pappersindustrin eller från vallodlingskördar.

–Kan ni lova att inte ta in djurkadaver? krävde en kritisk man.

–Inget slakteriavfall ska hit, förtydligade Bengt efteråt till medierna.

Teknik finns – men håller den?

Utvecklingsidéer finns sålunda och Bengt Gunnarsson beskrev översiktligt hur Rena hav tänker sig – på sin eriksgata i vintras fick landshövdingen Lars Bäckström föredragning av Joel Oresten i projektidéerna.

Orklas mångårigt erfarna Åke-Jimmy Karlsson och Rolf Mattsson (inte förra kommunalrådet) beskrev också hur viktigt det är att Orkla får en lösning på reningsbehoven på sikt.

Men Rena havs dilemma är att man först måste bygga anläggningen för att visa att idéerna håller i praktiken: Att luktsensationerna för de närboende blir mindre än idag.

För lukten är stötestenen. Ingen vill ha den. Själva miljöanläggningen är alla positiva till. Men klarar Rena hav att bygga en nästan luktfri biogasanläggning när andra i Sverige misslyckats?

För bolaget Rena hav och dess fyra ägare är grannarna egentligen bara vanliga nimby, alltså Not in my backyards-folk, som gärna vill ha anläggningen, bara inte här där jag bor. Att nära hundratalet skulle komma på grannmötet var därför inte planerat.

–Är du bara försäljare? Eller kan du något själv av det du säger? knorrade en upprörd granne till föredragande Bengt Gunnarsson.

–Ni smögenbor bryr er förstås inte, men vinden kommer ligga på oss i Väjern! hördes från salen.

Placering Hogenäs? Nej tack!

Placering Hogenäs? Nej tack!

Redan innan diskussionen hade Bengt Gunnarsson klargjort, att alternativ placering på Hogenäs industriområde inte är ekonomiskt tänkbar. Biltransporter dit samt en rödrugning med pumpar behövs. 25 miljoner extra i inledningsskedet skulle det kosta och sen 10 miljoner om året i drift.

Boverkets regler om 500 meter är därför Bengt vill hålla fast vid.

Dessutom kommer en del boende på Väjern då ändå närmre eventuella lukter om vinden ligger på åt andra hållet – men det sades först efter mötet.

-Ni måste tänka om! sade en granne med erfarenhet från industrin i Skövde. Idén är bra. Placeringen fel.

Valfråga 2018 också

Sotenäs kommun anklagades för att driva frågan genom att säga sig vara intresserade. Byggnämndens Ulla Ljunglide förklarade förgäves, att kommunen är en myndighet i en sån här sak och har att pröva frågor som kommer in.

-Vi är här för att föra en dialog, betonade Peter Hemlin.

-Jag förstår oron. Men vi ska grunda oss på fakta och inte på tyckande sade Britt Wall, medveten om att hon och kommunen nog får leva med den här frågan också i valet 2018, för så lång tid tar det i praktiken – och protestgruppen lovade tydligt att detta blir en valfråga.

Frågan är vad partierna tycker. Frågan är tidigt väckt. Politikerna har just börjat informera sig. Alla, också de närboende, vet att reningsfrågan för industrins och för kommunens del måste lösas.

Men hur?

Inte ens ett modernt ombyggt Omholmen klarar anstormningen på sommaren utan lukter – odörer skulle vi säga på lite finare svenska. Så något måste göras.

Och värmdet?

Och till värmdet (som Antikrundans Knut Knutson skulle säga). Hur blir det med värmdet på de fjorton fastigheterna intill området?

Närboende Gunnar och Agneta Kjellén jämte Smögenbryggesfärens Stefan Johansson (också granne) med brodern Mikael Gripsvik (M) hade hämtat information från anläggningar i Katrineholm, Skövde, Örebro samt låtit mäklare värdera fastigheterna före och efter en biogasanläggning.

Blir det inte problem med biogasanläggningen, att den inte håller vad Rena hav lovar, sjunker värdet ändå med tio till femton procent, klargjorde Stefan Johansson. Vid problem sjunker det med femtio. Är det rättvist att vi ska betala anläggningen?

Mikael Gripsvik, med erfarenheter av fastigheter, sade det skulle kännas bättre om Orkla och Lerøy ville gå in i bolagskonsortiet för att ge det mer muskler, köpa in våra hus:

-Ni är ett litet femtiotusen kronorsbolag!

Bengt Gunnarsson riposterade: Rena hav har ett aktiekapital på 188.000 kronor och vi tänker sig en emission framöver för att utöka kapitalet. 75 miljoner tänker man sig i byggkostnader.

Om det räcker.

Som sagt, diskussionerna är bara påbörjade. Inga beslut tagna. Först nästa år eller nästa räknar Bengt optimistiskt med få ett klart beslut. Oppositionsrådet Britt Wall (S) verkade mer luttrad.

Text och foto: Casper Ljungdahl/Ellum bild
Tel: 0703-368385

<http://www.facebook.com/casper.ljungdahl>
www.smogen.com/ellum

Grannarna Agneta Kjellén och Stefan Johansson utanför Orklas ingång medan Rena havs delägare Inger Olsmyr Persson registrerar alla anländande.
Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/q05024

Bengt Gunnarsson representerade företaget Rena hav som kommit med idén. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05033

Det var en strid ström som bolaget Rena havs delägare Inger Olsmyr Persson kunde få välkomna till informationsmötet på Orklas kontor i Kungshamn.
Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05022

Rena havs delägare Joel Oresten kunde inte vara med, men hustrun och egenföretagaren Malin Oresten var med och hälsade välkomna och prickade av i en lista. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05028

Grannen Gunnar Kjellén och Smögenbryggsfärens Ralf Johansson var på plats. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05021

Miljöpartiets representanter, Sotenäsordföranden Yngve Johansson och hustrun och avgående riksdagsledamoten Tina Ehn fanns med för att informera sig. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05025

Det var kö utanför Orklas Kungshamn kontor. Här är tänkt bli Sotenäs symbioscentrum med tiden eftersom Abba/Orkla inte behöver lokalerna längre när huvudkontoret ligger i Skåne. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05026

Orklas Åke-Jimmy Karlsson välkomnar Anders Rosén, nyinflyttad företagare till Väjern och Hunnebostrand från Lidingö, utanför Stockholm. Anders blir kanske också lokal M-politiker efter valet. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05031

Grannen och Radio Sotenäs ledande Morgan Nilsson, här med kommunens it-chef Hans Gunnarsson, spelade in allt som sades på mötet. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05032

Grannen Stefan Johansson, också ledande i Smögenbryggesfären, hade sett till att fler bjudits in än var tänkt från början. Stefan är ledande i den protestgrupp som formerar sig och har tagit fram fakta från andra håll i argumenteringen mot placeringen av biogasanläggningen just hit till Hagaberg invid Smögenbron. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05027

Bengt Gunnarsson dirigerar när den stora skaran bänkar sig inför mötet. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05034

Oppositionsrådet Britt Wall (S) känner respekt för dem som oroar sig men vill nu inhämta fakta och inte gå på tyckande. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05041mm

Byggnämndordförande Ulla Ljunglide (M) och miljö- och byggchefen Bo Hallgren deltog i Rena havs utlysta grannmöte för att informera sig och lyssna av stämningen och ta in synpunkter. Men Ulla underströk, att mötet inte var ett kommunalt samrådsmöte. Sådana kommer senare i processen som går steg för steg. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05038

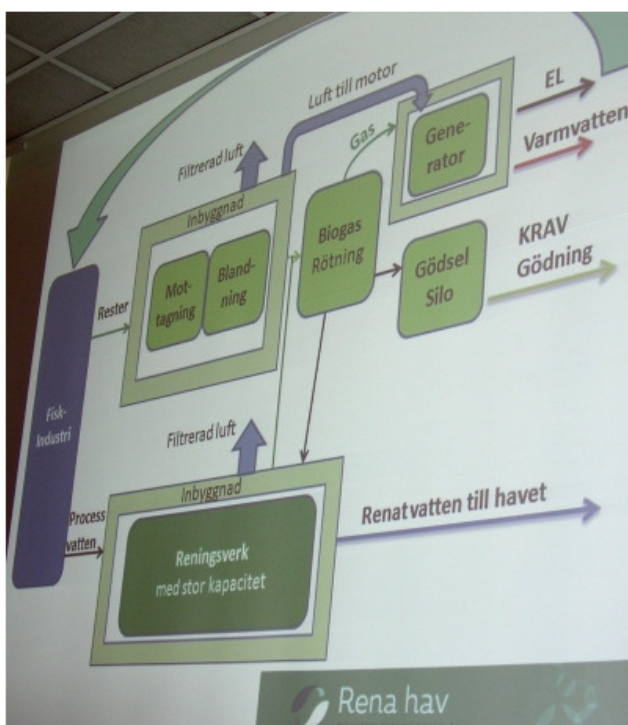
Många deltog i Rena havs utlysta grannmöte för att informera sig och lyssna av stämningen och ta in synpunkter. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05037

Fler än planerat deltog i Rena havs utlysta grannmöte för att informera sig och lyssna av stämningen och ta in synpunkter. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05040

Bengt Gunnarsson representerade företaget Rena hav som kommit med idén och han föredrog först syftet med det hela. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05042

Kartbild över Rena havs tänkta biogasanläggning. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05049mmö

Rena havs delägare Joel Oresten kunde inte vara med, men i mars föredrog han biogasisidéerna för landshövdingen Lars Bäckström på dennes eriksgata i Sotenäs. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q03056/arkiv mars 2014

Byggnadsnämndens ordförande Ulla Ljunglide (M) deltog i Rena havs utlysta grannmöte för att informera sig och lyssna av stämningen och ta in synpunkter. Men Ulla underströk, att mötet inte var ett kommunalt samrådsmöte. Sådana kommer senare i processen som går steg för steg. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05046

Diakonen Laila Lind med sambo, Glenn Lorentzon, Agneta Kjellén, bröderna Stefan Johansson och Mikael Gripsvik, ja raden av namn på engagerade deltagare blev lång och många deltog med inpass, frågor och kommentarer under kvällen. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05045

Sotenärsriksdagsledamoten Tina Ehn och Yngve Johansson, bägge MP, deltog för att informera sig. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/ q05047

Glenn Lorentzon underströk behovet från livsmedelsindustrins och kommunens sida att lösa avfalls- och vattenreningsfrågan för att såväl kommunen som industrin ska kunna expandera och finnas kvar som intressant ort att bo bra på och leva ett gott liv. Sedan är det en annan fråga hur man löser det. Rena havs idé är en intressant idé. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/q05050

Minspel och kroppsspråk bland publiken avslöjade känslorna för den tänkta biogasanläggningen. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/q05048

Det var ett laddat möte, minst sagt, många gånger. Men alla hade respekt för varandras åsikter och samtliga vill att miljön ska vara ren och bra att leva i. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/q05052

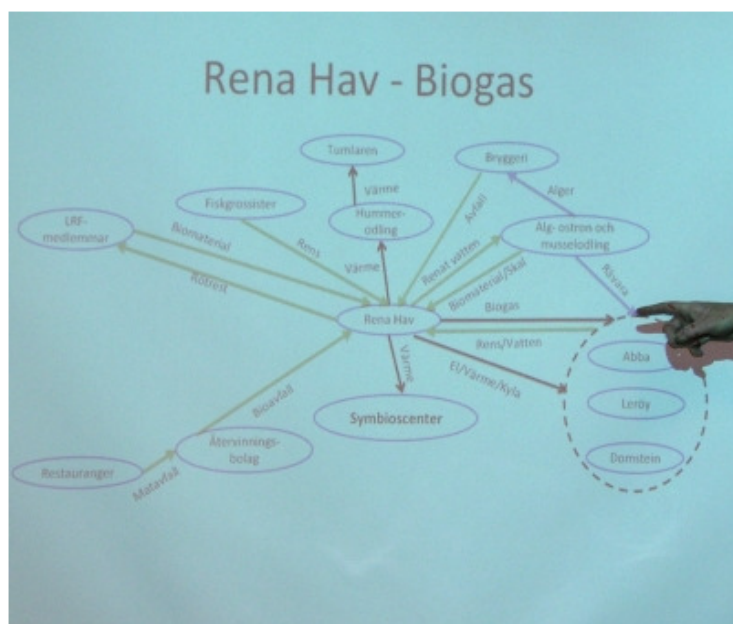
Klarspråk och jämförelser mellan Trollhättans erfarenheter och Sotenäs: Men samtliga hade respekt för varandras åsikter och samtliga vill att miljön ska vara ren och bra att leva i. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/q05053

Stefan Johansson, till höger om Glenn Lorentzon, hade flera synpunkter att lägga fram, och både Stefan och Mikael Gripsviok, andra från Glenn, talade om sjunkande värden på fastigheterna. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/q05051

Och hela mötet bevakades av Orklas/Abbas - Aktiebolaget Bröderne Amelns - grundare, Hans Christian Ameln (1809-1872) i olja. Det var 1838 som han tog tag i saken på den tid Norge och Sverige var i union, och sen kom bolaget till Sverige och resten är svensk industrihistoria som innefattar Kalles kaviar (Carl Ameln kommer förresten till Sotenäs för att fira 60-årsdagen av Kalles kaviar, något av det kanske svenskaste som vi har att sätta fram på frukostborden, världen över - ja, fråga Ikea-grundaren Ingvar Kamprad! Och Kalles tillverkas just här på Hagaberg i Kungshamn. Det är reningen av vattnet som används och andra restprodukter från Kalles respektive fiskbullar respektive matjesill och andra godsaker man producerar här som mötet diskuterade, inte vilka okända produkter som helst, utan av de flesta svenskar och bosatta i Sverige kända och välkända maträtter.) Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/q05057mmmö

Sotenäs kommuns planerade Symbioscentrum, som ska skapas i ett särskilt bolag, ser enligt skissen ut så här. Det visade Leif Andreasson för landshövdingen Lars Bäckström på eriksgatan i mars 2014. Som framgår ingår Rena havs planerade biogasanläggning i helheten som en del. Foto: Casper Ljungdahl/ellum bild/www.smogen.com/ellum/q03052mlj/arkiv mars 2014